

ג'ון ברימן אחת-עשרה פניות לאל מאנגלית: קובי מידן

ג'ון ברימן (1914-1972) כתב את מחזור השירים "אחת-עשרה פניות לאל" כשנה לפני מותו. הוא היה כבן חמישים ושש בעת הכתיבה, משורר ידוע ומוערך, חתן פרס פוליצר לשירה בעבור "שירי החלום" הידועים שלו, שבכתיבתם עסק כחמש-עשרה שנה. מעשה הכתיבה של ה"פניות לאל" החל בחודש מאי 1970. ברימן שהה ב"סיינט מרי", מכון גמילה מאלכוהול במיניאפוליס. היה זה אחד מאינספור אשפוזים שברימן התנסה בהם במשך השנים, חלקם לצורכי גמילה וחלקם לצורך טיפול בדיכאון הקליני שממנו סבל.

בשעות הבוקר של 21 במאי, במפגש הקבוצה הטיפולית, היה ברימן – הקולני, הדרמטי, הבלתי צפוי – נסער מתמיד. גם כשהיה במצב מעורער, כפי שאכן היה באשפוז הנוכחי – מתקשה בהליכה, מוצף גלי דיכאון אבדניים, לא ישן לילות שלמים בחדרו, לא מרוכז – גם בזמנים כאלה נהג הצוות הרפואי להתיר לו לצאת אל הסטודנטים שלו באוניברסיטה של מינסוטה ולהרצות בפניהם. ההוראה ("תרבות בת זמננו" או טקסטים קנוניים על פי בחירתו, כמעט אף פעם לא "כתיבה יצירתית"!); היתה לו ייעוד. הוא היה מרצה כריזמטי, אכפתי מאוד, חם. פעם השקיע עשר שעות עבודה בהכנת הרצאה בת חמישים דקות. הוא היה נוסע במונית ממכון הגמילה לאוניברסיטה, מרצה וחוזר במונית. זה נמשך לא הרבה יותר משעתיים, והצוות ידע כי גם במצבים קשים ברימן מתארגן סביב המשימה התפקודית. זה עוזר לו, חשוב לו עד מאוד.

והפעם זה היה חשוב מתמיד: זה כמה ימים התפרסמו בעיתונות ידיעות על כך שהצבא האמריקני בווייטנאם מרחיב את המלחמה גם ללאוס ולקמבודיה. מחאות סטודנטאליות סוערות התפרצו בקמפוסים ברחבי ארה"ב, בכלל זה באוניברסיטת מינסוטה. ברימן אפילו שמע שהסטודנטים מופיעים לעצרות עם סרט זרוע אדום, של הווייטקונג. הוא נחרד. עם כל ביקורתו החריפה על הממסד הפוליטי האמריקני, על תהליכים תרבותיים וחברתיים שהתחוללו בשנים ההן, הוא היה קודם כל פטריוט אמריקני בנוסח הישן, ה"מקורי", הוויטמני כמעט. היה לו ברור שביום הזה, יותר מתמיד, הוא חייב להיות עם הסטודנטים שלו. לדבר אתם. אלא שהצוות הרפואי חזר בו מהאישור הקבוע, הרגיל: מצבו של ברימן היה חמור במיוחד.

במפגש של קבוצת הבוקר סיפר ברימן על ניסיון ההתמרדות נגד האיסור, שלא צלח. למען האמת גם הוא עצמו הבין שמצבו אינו מאפשר יציאה ועמידה מול סטודנטים, אבל הוא לא היה מסוגל לעמוד במה שנראה לו נטישת תלמידיו ביום כזה. ניכר בו שהוא נתון במצוקה גדולה. אחד משני מנחי הקבוצה שאל אותו מה נושא ההרצאה המיועדת שלו אחר הצהריים. ברימן ענה: "הבשורה הרביעית", היא הבשורה על פי יוחנן.

עיסוקו של ברימן בדת ובטקסטים דתיים היה רב-שנים. בילדותו שימש עוזר לכומר במיסה

הקתולית. עם התאבדות אביו, כשהיה ג'ון בן שנים עשרה, נגדעו יחסיו האינטימיים עם הדת. כאדם בוגר, כמשורר, כאינטלקטואל, הוא האמין באל טרנסצנדנטי, מרוחק, והעמיק בקריאה בטקסטים דתיים – הגותיים ושיריים: אוגוסטינוס, מילטון, האב ג'ררד מנלי הופקינס. מנחה הקבוצה, ג'ים זוסל, הזכיר לברימן שהוא, זוסל, הנו כומר אפיסקופלי, והציע למלא באותו יום את מקומו של ברימן בשיעור. ברימן הנרגש אמר: "הייתי יכול לנשק אותך", וזוסל אמר: "אתה מוזמן". ברימן גחן אל מעבר לחולים שהפרידו ביניהם, והם התחבקו ממושכות.

אחר כך, בחדרו, הגה ברימן ממושכות בהשתלשלות המאורעות. הוא ראה בה אות. בשעות אחר הצהריים של אותו יום, 21 במאי 1970, חווה ברימן התגלות דתית של ממש. במהלך אותן שעות השתנתה אמונתו מן הקצה אל הקצה: במקום אל שהוא ישות פילוסופית, מרוחקת, לא אישית, חווה עכשיו ברימן בעצמה רבה את האל כישות חומלת, מושיעה, אלוהים של השגחה פרטית ואוהבת. האם יש דרך אחרת להסביר את אירועי הבוקר?...

הוא היה באופוריה. בשבועות הבאים כתב בקדחתנות מחזור שירים שונה מכל מה שכתב עד כה. "אחת-עשרה פניות לאל" נוספו כשער רביעי, לא מתוכנן, לספר שירה שכבר סיים לכתוב לא מכבר, "אהבה ותהילה" (Love and Fame).

כאשר "אהבה ותהילה" התפרסם לבסוף הוא התקבל בקרירות, אם לנקוט לשון המעטה. השפה השירית היתה שונה מאוד מ"שירי החלום" המופתיים – הסגנון נראה משוחרר יותר, כמעט מרושל; השירים נדמו יומניים-ביוגרפיים לחלוטין, רצופים באזכורים של שמות, מקומות, תאריכים. הדעה הרווחת היתה שגם ביחס ל"שירה וידויית" – הזרם שאליו היה נהוג לשייך את ברימן ושהוא תיעב בכל מאודו – יש כאן הפרזה שפוגמת במעשה האמנותי. אפילו האירוניה המרה שבשם הספר, "אהבה ותהילה", חמקה מעיניהם של מבקרים רבים. בקצרה – זה היה שונה מדי, רחוק מדי מ"שירי החלום".

אבל גורל ביקורתי שונה המתין ל"פניות לאל", מחזור השירים שחתם את הספר. גם המחמירים במבקרים ראו בשירי התפילה הנרגשים יצירות מופת של ממש. המשורר רוברט לוואל, ידיד אישי וספרותי, ראה בחטיבת הזאת "אחת השירות הגדולות של התקופה". ואכן, נדמה היה שברימן, עם או בלי קשר להתעוררות הדתית, עולה על דרך חדשה. הוא השתחרר ממכון הגמילה, המשיך לפקוד את מפגשי ה"אלכוהוליסטים האנונימיים", התנזר משתייה במשך חודשים ארוכים, עבד, לימד, כתב.

אלא שספר השירה הבא שלו נקרא "אשליות וכו'" (Delusions, Etc.), ומעט יותר משנה אחר כך, בסוף דצמבר 1971, הוא חזר לשותות. ב-7 בינואר 1972, הוא התאבד בקפיצה מגשר שעל המיססיסיפי אל גדת הבטון.

בעברית הופיע עד כה מבחר רביקסס של "שירי החלום" בתרגום אריה זקס (1977) וכן כמה תרגומים לשירו המוקדם הידוע של ברימן "שיר הכדור". כאן מוצעים אחד-עשר שירי הפנייה אל האל. למיטב ידיעתי זהו תרגום ראשון של השירים לעברית. בשולי הדברים הוספת מעט הערות ביאור.

1.

אֶדוֹן הַיָּפִי, חֶרֶשׁ פִּתִּית הַשָּׁלֵג,
תַּחבּוּלָן אֵין-דּוֹמָה-לוֹ,
חוֹנֵן כְּדוֹר הָאָרֶץ הַנִּפְלָא וְהַשּׁוֹנָה כָּל כֶּךָ מִן הַיָּרֵחַ הַמְשָׁמִים,
תּוֹדָה עַל כְּשִׁרוֹנִי, גַּם אִם צָנוּעַ.

חִבְרָתִי לְכַבּוּדָּהּ תִּפְלָה שֶׁל בֶּקֶר
הַמְכִּילָה בְּדִיוִק אֶת כָּל מָה שֶׁחָשׁוּב מְכַל.
”עַל פִּי דְבָרָה”, כֶּךָ זֶה מִתְחִיל.
זֶה אָרֶךְ לְסִרּוּגִין יוֹמִים. אֵין זֶה מְכֻנֵּן לְרֵהִיטוֹת.

נִזְעַקְתָּ לְהַצֵּלְתִּי פַעַם וְעוֹד פַּעַם
בְּשָׁנִים הַבִּלְתִּי-עֲבִירוֹת, לַעֲתִים הַמֵּי־אֲשׁוֹת שְׁלִי.
הַנְּחָתָה לִידֵי־הַמְּבָרִיקִים לְהַחֲרִיב עֲצָמָם
וְאֵנִי עוֹדֵנִי כָאֵן, פָּגוּעַ קָשׁוֹת אֲבָל פּוֹעֵל.

אֲתָה שָׁאִין לְדַעְתָּהּ, כִּפִּי שָׁאֵנִי אֵינִי יָדוּעַ לְחִזְרִי הַיָּם שְׁלִי:
אֵיךְ אוֹכֵל 'לְאַהֵב' אוֹתָךְ?
רַק כְּדֵי הַכֶּרֶת תּוֹדָה וְיִרְאָה
בְּוֹדָאוֹת וּבִשְׁלֵמוֹת אֲגִיעַ.

אֵין לִי מִשְׁגַּח אִם שׁוֹב נַחֲיָה.
זֶה לֹא נִרְאָה סְבִיר
מִנְקֻדַּת מִבְּטָשׁ שֶׁל פִּילוֹסוֹפִיָּה אוֹ מִדָּע
אֲבָל הַכֹּל לְבִטָּח אֶפְשָׁרִי לָהּ,

וְאֵנִי מֵאַמִּין בְּלֹא עֶרְעוֹר בְּהַתְגַּלִּיּוֹת הַתַּחֲיָה לְפִטְרוֹס וּלְפֶאֱוִלוֹס
כְּשֶׁם שָׁאֵנִי מֵאַמִּין שָׁאֵנִי יוֹשֵׁב בְּכֶסֶף הַכֹּחַל הַזֶּה.
אֵלֹא שָׁאוּלִי הָיָה זֶה מְקָרָה מִיָּחָד
כְּדֵי לְהַחֲדִיר בָּהֶם אֶת אֲמוֹנָתָם הַחֲלוּצִית.

תִּהְיֶה כּוֹנֵנֶתָ אֲשֶׁר תִּהְיֶה, קִבֵּל נָא אֶת תְּדֵהֲמָתִי.
לוֹ אֶעֱמַד עַד יוֹם מוֹתִי נֶכוֹן
גַּם לַפְחוּתָהּ בְּהוֹרְאוֹתֶיהָ אוֹ הָאֲרוֹתֶיהָ.
אֲנִי אֶפְלוּ מִשְׁכָּנֶעַ שֶׁתָּשׁוּב וּתְסַיֵּעַ לִי, אֲדוֹן שֶׁל תּוֹכְנָה וַיִּפִּי.

2.

קְדוּשׁ, אִם אוֹכַל כֶּן לִהְיוֹת וּלְכַנּוֹת אוֹתָךְ
מִבְּלִי לִהְיוֹתִימָר לְדַעַת מִשְׁהוּ עָלֶיךָ
מִלֵּבד יִכְלֹת אֵינְסוּפִית בְּכָל מְקוֹם וּזְמַן
וּבְמִיחַד טוֹב וְדָאִי כָּלפִּי.

שְׁלֹךְ הִיא הַשְׁבִּירָה, אֶל מוֹל הָרַעַם הַמִּבְהִיל שֶׁל גִּיסְתִּי,
שְׁלֹךְ הַנִּצָּנִים הַמְשֻׁתְּרָגִים דְּבִיקִים עִם הָאֲבִיב,
רַחֲמֵי יִשׁוּעַ,
חֲכָמָתוֹ הָעֲגוּמָה שֶׁל פְּרוֹיד חֹסֵר הָאֵל:

שְׁלֹךְ הַנִּשְׁמוֹת הָאֲבוֹדוֹת בְּמַחְלָקוֹת דְּלוֹת תַּפּוּסָה,
הַמְתִּי־סָרִים בְּדֶרֶךְ בְּעוֹלָם
בְּרָגַע זֶה בְּזִמָּן, כָּל אֲנָשִׁי הָרָשָׁע,
בְּלִזָּן, חוּף אוֹמָהָה, –

בְּלִתִּי־מִפְּעֻנְחוֹת דְּרָכֶיךָ לְאָדָם.
אוֹלִי כְּכִלּוֹת הַכֹּל קִיָּם שָׁטָן.
'אֵינִי מִנְסָה לְהִסְבִּיר דִּבְרִי', אָמַר הַמְשׁוֹרֵר בֶּן הַשְּׁמוֹנִים,
'הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרִי מִשְׁנָה'.

הָאָדָם הוֹרֵס אֶת הַכּוֹכָב הַטוֹב וְאֶת הָאָדָם.
כִּמָּה, אֵלִי, כְּכִלּוֹת הַכֹּל תִּשְׁאֵא?
עַכְבִּי נָא עַד אַחֲרֵי מוֹת יְלָדִי אֶת גִּזְרֵי דִינְךָ
אִם רַק יִהְיֶה זֶה רְצוֹנְךָ הַבְּלִתִּי־תֹאֵר, הֲלֹא־נִמְנָע.

אני אומר "תבוא מלכותך", זה לא אומר לי כלום.
האם תכנת תדהמות לו, לאדם?
התגלות פתאם אחת? רבים מאמינים כן.
אני כל כך, בלי להבין דבר, איני.

3.

זקיף יחיד של כוכבים במעופם, הגן עלי
מפני הזיק של דחף תאוה שבי: למד אותי
לראות אותן כאחיות או כבנות. תמך
במאמצי הכבירים: מלאכת-בעל ואמנות המעש.

אל תעזבני בבוא שעותי הטורפות;
חנן לי שנה לעת ליל, עדן חלומותי בחסד;
תן בי ארך רוח עד יעשה הדבר,
מבט מבחין של השגי יבוא.

תנני מפעם לפעם כוחה של כתף.
כשכל העצבים הפאובים צורחים, הרחק את הויסקי.
רוקן את לבי לקראתך.
עזר לי לצעד בלי מורא בנתיבו הכבוש של המות.

קצר רוח אני לעתים עם בתי הקטנה:
ממלא את עינייה דמעות. סלח לי, אלי.
אחד נא את רוחי המתפלגת,
זקיף יחיד של הכוכבים הנרחבים הבוהקים.

4.

כשאני אומר שמך, האם הגה נמצא כאן? יתכן.
אינה כמותי פזור דעת.
עד כדי כך אני, שנאלצתי להפסיק לנהוג.
אתה קשוב, אני מרגיש, לטרדותיו של האדם.

לְאַרְךָ הַדּוֹרוֹת יֵשׁ חֲסָדִים שְׁנֻקְהָלִים,
וּבְלֵהוֹת שְׁנֻצְבוֹת, טוֹבֵי הָאֲנָשִׁים כּוֹשְׁלִים:
סוֹקְרָטֵס, לִיִּנְקוֹלֵן, יֵשׁוּעַ רַב הַמַּסְתוּרִין.
מִי לְגַלוֹת אוֹתָךְ יוֹכֵל?

מִלְבָּד יִשְׁעֶיהוּ וּפִסְקָל, אֲשֶׁר רָאוּ.
אֵינִי מַעֲזוֹ לְשֹׂאֵף אֶל הַחֲזוֹן הַהוּא, אֵף כִּי מַעֲט מִכֶּךָ
לְאַחֲרוֹנָה לָעֵת מִשְׁבֵּר נָתַן לִי.
לְנֻצַּח הַשְׁתַּנִּיתִי אֲזִי, לְהַעֲשׂוֹת שְׁלָךְ.

מִשְׁגִּיחַ! נָא הַשְׁגַּח, כִּי אֲנוּ עַד מִשְׁבֵּר בָּאִים.
מִדֵּי יוֹם, לָעֵת לַיִל, פּוֹסְעִים עִירִם אֶל סַעַר,
אֶל סִכְנַת אֲבֶדֶן סִיטוֹנָאִי, עַד פֶּחַד מֶהָרֶס.
חֲנֹן לָנוּ גְלִימוֹת מְאַרְכוֹת וְאַדְרָנֶלִין.

פוֹקֵד הַסַּמְטָאוֹת בְּאַנְגְּלוֹ-וֹט
אֲשֶׁר זוֹכֵר אֶת כָּל אוֹתָן תַּפְלוֹת, אֶת הַתַּפְּאֶרֶת הַזְרוּיָה,
פֶּקֶד נָא אוֹתִי בְּהַצְטָלְבוֹת הַחֲמִישִׁית וְהַנֶּפֶן.
מִגֵּן וּמַעֲיֵן שֶׁל מֵי חַיִּים! נוֹתֵן צוּרָה! אֶפְלוֹ לִי.

5.

קְדוֹשׁ, וְקְדוֹשׁ. אוֹמְרִים שְׁנֵדוּגֵי הַשָּׂאוֹל אוֹמְרִים
"לֹא שִׁעְרָנוּ שְׁנֻגִיעַ לְמָקוֹם הַזֶּה"
אֲנִי כִמְעַט בְּטוֹחַ, יְדִידִי, שְׂאִין מָקוֹם כָּזֶה
הַמֵּיַעַד לְבִלְתִּי רְאוּיִים וְלִרְשָׁעִים.

הֵם בּוֹדָאֵי כָבִים, וְשׁוֹכְחִים. גַּם אֲנוּ,
הַהִגּוֹנִים בְּעֶרְךָ, נִרְאֶה לִי יִשְׁנִים
בְּלִי חִלּוּמוֹת לְנֻצַּח בְּעוֹד הָעוֹלָמוֹת מִתְעוֹפְפִים.
אוֹלֵי הַמְּנוּחָה הִיא מִתְנַתֶּךָ הָאֲחֵרוֹנָה.

הַמְנוּחָה אוֹ הַשְׁתַּנּוּת צוּרָה! בּוֹאִי וּבּוֹאִי
לַעֲתֵי יְהִיָּה זֶה רְצוֹנְךָ. בְּנִי וּבִתִּי
בִלְעָדִי יִשְׁמְרוּ, כְּשִׁמְלֵאכֶתִי
לְדַעְתְּךָ תִּשְׁלַם.

חֶזֶק נָא אֶת אֲלֻמְנָתִי, וְלוֹ תַחֲלֵם עָלַי
בְּשָׁעוֹת מְרוּגוּעַ פָּחוֹת וְעוֹד הֶרְבֵּה פָּחוֹת.
פֶּתַע לְבָה הֶרְחַק, אֲנִי מְקוּנָה בַּחֲרִיפוֹת.
אֲנִי מוֹתִיר אוֹתָהּ בְּיָדַיִם חֲכָמוֹת.

6.

בִּהְנַהֲלָה חֲדָשָׁה, הוֹד רוֹמְמוֹתֶיךָ:
שְׁלֶךְ. בִּהְנַהֲלָתִי הָיִיתִי סוֹלוֹ מִיָּמֵי יְלָדוֹת, מֵאֶז
הַבּוֹא־נְפוּצֵץ־הַכֹּל שֶׁל אָבִא כְּשֶׁהָיִיתִי בֶן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
כִּי אֶת נֵר הָאֵמוּנָה הֵנֵף־כָּל־כֶּף שְׁלִי, וְתָרָאָה אוֹתִי.

עֲזַרְתִּי בַּמָּסָה שֶׁשָּׂה בְּקָרִים בְּשָׁבוּעַ מַחְמֵשׁ,
מְעִרִץ אֶת הָאֵב בּוֹנִיפִיִּים וְאוֹתָךְ,
מִשְׁנֶן עַל־פֶּה אֶת הַלְטִינִית שֶׁבָּאָר.
בְּדֶרֶךְ כָּלֵל עֲבַדְנוּ לְבַדְנוּ. אֲשֶׁה אַחַת אוֹ שְׁתֵּים.

וְאֶז הַטְרוּף שֶׁל אָבִי הַמְסֻכֵּן. בְּלִבּוֹלִים וְאַסּוֹנוֹת
עָקְבוּ אַחֵר יָמֵי. נָשִׁים עָזְבוּ אוֹתִי.
נָקִי מִנְכָּסִים נִעְלָתִי דְלִתוֹתִי. אֶתָּה נִקְבַּת אֶת הַגָּג
פַּעַם וְעוֹד פַּעַם. סוּף סוּף פִּקְחָתְךָ אֶת עֵינִי.

טְבָעֵי הַכָּפוֹל הִתְנָךְ בְּרִגְעַ הַמְסֻסִּים הַהוּא
לִפְנֵי שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְעוֹד יוֹמִים.
עֲכָשׁוּ, שְׁקוּעַ בְּדַבְרֵי הַיָּמִים שֶׁל הַכְּסִיָּה הַקְדוּמָה,
אֲנִי מְזַדְּדָה עִם כָּלָם, אֶפְלוּ עִם אֲבוֹת הַכְּפִירָה.

7.

אַחֲרֵי סְטוֹאִיּוֹת, פְּרִיפְטִיּוֹת, פִּיתְגוֹרָאִיּוֹת,
יוֹסֵפִינוֹס מְרִטִיר לְמַד אֶת מְלוֹתָיו שֶׁל הַמוֹשִׁיעַ,
וְחָשׁ שֶׁהֵן קְצָרוֹת, מְדִיקוֹת, נוֹרָאוֹת וּמִלְאוֹת רַעֲנָנוֹת.
מַעֲנֵג אוֹתִי לְדַעַת זֹאת.

לוֹ יוֹם אֶחָד שָׂרִי הָאֲבוֹדָה, בְּהִירָה, רְזוּה, גְבוּהָה,
שֶׁהַיּוֹם בְּגִיל 29 חֲיִיהָ הֵם מְדַבֵּר סֵהְרָה,
שֶׁאֶפְלוּ פַעַם לֹא יָדְעָה קֶשֶׁר בַּעַל מִשְׁמָעוֹת,
כֵּן תַּחוּשׁ אֶל מוֹל מְלוֹת בְּרִקְיוֹ.

8. תפילה לעצמי

מִי אֲנִי חֹסֵר הָעֶרֶךְ שֶׁלֹּמַעֲנוּ סִבְלָתָהּ
וְתִסְבֵּל אוֹלֵי פַעַם נוֹסֶפֶת?
אֵינִי מִבִּין דָּבָר; אֵךְ מֵאֲמִין.
נִרְקִיסִים מְגִיבִים בְּתַבּוּנָה לְבְרִיזָה הַמִּתְגַּרָה.

הַדֶּרֶךְ אוֹתִי לְעֵמֶק הַסּוּדוֹת שְׁלִי. הַקֶּשֶׁה לֵב זֶה
וַיַּעֲמֹד בְּזַעֲקוֹתֵיהֶם הַנוֹרָאוֹת, הוּא רֶכֶךְ
אֶת הָהֶלֶם, רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי, פֶּקֶד וַיַּעֲצֵרוּ
תְלוּיִים שֵׁם בְּאוֹיר שְׂדִים עֲטִים עָלַי.

לוֹ יִמוּגוֹ טָרֶם, בֶּקֶר מְתוֹק וְעוֹד בֶּקֶר מְתוֹק,
אֲנִי מִשְׁפִּים חִלּוּמוֹתִי, מְכַתְּבִי מַעְרִיצֵי מִשְׁרָכִים דֶּרֶכָם,
וַעֲשֵׂה עִמִּי חֲסָדִים צְנוּעִים שֶׁלֹּא שְׁעָרְתִּי,
אֵב רַב תַּחְבּוּלוֹת מִיִּטִּיב.

הַשְׁקֵט בְּלִכְתֶּם אֶת חֲבֵרֵי הָאֶהוּבִים,
גַּם אֶת כָּל הָאַחֲרִים שֶׁחִבַּבְתִּי בְּחַיֵּי מִסָּע,
כָּל אִישׁ בְּכָל מְקוֹם, אֲכֵן. הַגְבֵּה
פִּפְחַת אֶל אֲמַת הָעֵרֶכָה עֲצָמִית נִפְחָדָת.

9.

הפתע אותי ביום חלִין
בְּחֶסֶד שֶׁל חֶנֶם. אֶפְלוּ אֲנִי פָעַלְתִּי טוֹב
מִעֵבֶר לְצַפְיוֹתֵיהֶם. לָמָּה, אִם כֵּן, נֹחֵל
מִנְדִּיבוֹתָהּ?

אֵינְסוּפִי: תִּאֻלוֹג קְדוֹם אֶחָד
טוֹעֵן שָׂרָק לֹמֵר אֶפְלוּ כִּי אֶתָּה קִיָּם, מוֹלִיךְ שׁוֹלֵל.
אֶתָּה. אֲנִי מְסַפֵּים עִם הַבְּרִנָּשׁ הַזֶּה מִן הַמָּאָה הַשְּׁנִיָּה.
מֵאֲמֵץ אֶת יָדוֹ הַצְמוּקָה־מְהֻלָּלָתָהּ.

אֶתָּה לְבִטָּח לֹא כְּמוֹתִי קִיָּם,
מִיֵּטִיב לְלִבֶּשׁ צוּרֶת מְטָאוֹרִיט
מִבְּעִיר בְּשִׁמְשֶׁךְ אֶת מַפְלִיךְ
אוּ מְסִמָּא דָּגִים חֲוִרִים בְּנִקְיָקִים.

נִצֹּר בְּמַחֲשַׁבְתָּהּ אוֹתִי, אֶתָּה שֶׁדָּכַר לֹא שָׁכַחְתָּ,
וְשִׁמְמִשֶּׁיךְ. אֲנִי אוֹלִי אֵינִי צוֹפֶה מֵרֹאשׁ
וְלֹא מִיֵּטִיב לְזָכֹר. אֶתָּה מְכַלְכֵּל
פְּגִי תִקְוָה מְפֹאָרִים, עַל שְׁפַת הַמְדַּרְכָּה אֶלְמָנָה.

10.

נִפְחָד אֲנִי מִבֵּיט אֶל הַמִּשְׁעוֹל בְּהָר
שִׁפְעִים בּוֹ חֲלָף צִלָּה, רֶשֶׁם הָעֲנָנִים
עַד נַחוּשֵׁי הַדְּמִיוֹנוֹת בָּהֶם. אֲנִי פוֹחַד,
עַד עֲכָשׁוּ מַעוֹלָם לֹא הַתּוֹדִיָּתִי.

אֲבִי, בְּךָ שׁוֹב הַתְּאֵהָבֶתִּי, שְׁתִּים סְבוֹתִי:
אֶתָּה הִיֵּית טוֹב עִמִּי, וְסוֹפֵר נִפְלָא,
שְׁכַלְתָּן וּמִלֵּא הַתְּלַהֲבוֹת. הַתְּגִלָּה לִּי שׁוֹב,
כֶּשֶׁם שִׁפְעִמִּים הַתְּגִלִּית לַעֲזוּרָהּ וּמִישָׁאֵל.

נְשִׂאָה שֶׁל הָאֲחוּהָ, חָנַן לְכַנוּסֵינוּ הַצְנוּעִים
הַשְּׂרָאָה, עֲשֵׂה שְׁלֹא יִהְיֶה הַכֶּמֶר דֶּל־דְּבוּר;
שְׁמֹר עָלֵינוּ בְּמִשְׁנֵה הַשְּׁבוּעַ כְּסִדְרָנוּ; אָהֵב אֶת יְלָדֵי
אֶת אִמִּי הַחוּלָה וּרְחוּקָה, אָחִי הָרְחוּק, אֶת בֶּת־זוּגִי.

סוּף בְּשֶׁמֶן אֶת הַמְהוּמָה שְׁבִי כְּשֶׁעַל פִּי הַכְּתָבְתָּךְ
אֲנִי מִגִּיר בִּיזָע אֶת יְצִירוֹתֵי הַסּוּרְרוֹת.
הָאֵב הוֹפְקִינִס אָמַר שְׁמִבְקֵר הַסְּפָרוֹת הָאֲמִתִּי הַיְחִידִי הוּא יִשׁוּעַ.
תִּנְנִי וְאַשְׁכֵּב תֵּשׁ כּוֹחַ, מִסְתַּפֵּק בְּכָךְ.

11.

גֶּרְמָנִיקוּס זֶנֶק בְּסִמְרִינָה עַל הָאֲרִיָּה הַפָּרָא,
בְּרִצּוֹתוֹ לְהַפְטֹר בְּהֶרֶף מַחֲיֵי קָלוֹן.
הִקְהֵל הָרַעִיד אֹז אֶת הָאֲצֻטְדִּיוֹן.
הַפְּרוֹקוּנְסוֹל הַשְּׁתָּאָה.

"שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְעוֹד שֵׁשׁ הֵייתִי מְשֻׁרָתוֹ,
וְהוּא לֹא עָשָׂה לִי רַע.
אֵיךְ אֲחַלֵּל אֶת שֵׁם מַלְכִּי אֲשֶׁר אוֹתִי הוֹשִׁיעַ?"
פּוֹלִיקְרָפּוּס, תִּלְמִידוֹ שֶׁל יוֹחָנָן, מוֹל הַמוֹקֵד.

רְאוּי גַם אוֹתִי עָשָׂה בְּקֶץ הַזְּמָן
כְּמַעֲלָתִי, שָׂאז תִּפְסֵק לִי כְּרִצּוֹנָה.
סֶרְטֵן, סְנִילִיּוֹת, טְרוּף,
אֲנִי נוֹשֵׂא תִפְלָה לְהִיּוֹת מוֹכֵן עִם יְעוּדוֹתֵי.

הערות

שיר 2:

"שלך היא השבירה אל מול הרעם המבהיל של גיסתִי" – בשיר מוקדם, "הברק", כותב ברימן:
"הרוסה מהברק שִׁכְבָּה גִּיסְתִּי, / מסתירה זאת מילדיה, כשהגעתי. / מה שיכולתי, שעשיתי,
חסר אונים מול מה שראיתי...".

"אינני מנסה להסביר דבר" – ברימן מצטט את המשורר האנגלי ראלף הודג'סון (1871-1962). בלזן, חוף אומהה – בלזן הוא מחנה הריכוז ברגן-בלזן; "חוף אומהה" הוא שם הקוד המבצעי שניתן לאחד מאתרי הפלישה לנורמנדי, שבו ספגו הכוחות האמריקנים אבדות כבדות.

שיר 3:

"הזיק של דחף תאוה שבי" – יחסיו של ברימן עם נשים היו עניין סוער, מסועף ולעיתים קרובות נואש. לפרשיות האהבים התכופות שלו היה חלק נכבד בסיום נישואיו עם שתי נשותיו הראשונות ולערעור נישואיו השלישיים.

שיר 4:

אנגקור-ואט – המקדש הגדול והמרכזי בעיר המקדשים אנגקור, קמבודיה.
 "בהצטלבות החמישית והנפין" – מפגש רחובות מרכזי בלב מינאפוליס.

שיר 7:

יוסטינוס מרטיר – פילוסוף ומרטיר בן המאה השנייה, יליד פלאוויה נאפוליס, היא שכם של ימינו. בכתביו הוא מתאר כיצד, בטרם דבק באמונה הנוצרית, בחן לעומקן תפיסות אפלטוניות, פיתגוראיות וסטואיות. הפריטיות היא אסכולה שנוסדה בידי תלמידי אריסטו, שטענו בעקבותיהם כי עיקר העיסוק הפילוסופי צריך להיות מופנה לחקר שיטתי, כמו-מדעי, של העולם.

שיר 9:

כשהתפרסם הקובץ "אהבה ותהילה" הביא ברימן עותק לידידו סול בלו. בשלב מסוים, מספר בלו, "הוא חטף מעל השולחן את הספר שהביא לי ומחק כמה מהשירים, משרבט בשוליים, 'זבל!' 'מגעיל!' אבל ליד אחד השירים 'הפתע אותי' הוא כתב ברעד, 'זהו בוודאי אחד הדברים האמתיים ביותר שהוענקו לי...'".

תאולוג קדום אחד – ברימן מתייחס ככל הנראה לאוריגנס איש אלכסנדריה, מאבות הכנסייה הקדומה וממניחי היסודות לתאולוגיה השלילית בנצרות.

"פגייתוקן מפוארים" – סביר להניח שביסוד השורות המוקשות המסיימות את השיר תמונה של אישה קשישה העומדת אולי לחצות את הכביש הסואן. דומה שהתקריב הפתאומי אל דמותה מן הרוחב שבתיאור איתני הטבע בבית הקודם שב ומאיר את עניינו של ברימן בסוגיית האל קוסמי וההשגחה פרטית.

שיר 10:

עזריה ומישאל – בספר דניאל מתואר המעשה בעזריה, מישאל וחנניה שהמלך נבוכדנצר מצווה להשליכם לכבשן בשל סירובם להשתחוות לפסל זהב שהקים. על פי המסופר שם הם ניצלו בעקבות התגלות של מלאך אלוהים בכבשן.

האב הופקינס – הוא ג'רארד מגלי הופקינס, המשורר ואיש הדת האנגלי (1844-1889), שחייו היטלטלו בין הכתיבה לאמונה. עיקר כתביו התפרסמו רק שנים רבות אחרי מותו, ומבחינות רבות הוא נתפס כמבשר הקשר שבין השירה המודרניסטית לאמונה הקתולית. ברימן הושפע ממנו רבות – מן התנודות החריפות שבין אמונה לספק ואף ייאוש, וגם מסגנונו החד, הנוטה למעברים מפתיעים.

שיר 11:

גרמניקוס – בימי רדיפת הנוצרים הראשונים בידי השלטונות הרומיים נידון גרמניקוס הצעיר למאבק מוות עם אריה בזירה בסְמִירְנָה (היא איזמיר). בשל גילו הצעיר הציע לו השליט הרומי המקומי חנינה, בתנאי שיעבור על דתו. גרמניקוס, מספרת האגדה, העדיף את מלתעות האריה. הוא הוכר כקדוש.

פוליקרפוס – אף הוא מרטיר איש סמירנה. כשפסע הוא לזירה והוצע לו לנאץ את שם ישוע ענה במשפט המצוטט כאן. יוחנן הוא יוחנן בן זבדי, אחד משנים-עשר השליחים (שהמסורת מייחסת לו את הבשורה על פי יוחנן). פוליקרפוס נחשב לתלמידו.